บทที่ 1
บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

มนุษย์มีความจำเป็นที่จะต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ในสังคมหนึ่งๆ ย่อมมีวิถีการดำเนินชีวิตตามแบบแผนพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ ซึ่งสิ่งนี้เรียกว่า "วัฒนธรรม" ไทเลอร์ (Tyler, 1924 : 97 อ้างถึงใน ยศ สันตสมบัติ, 2537 : 11) เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นบิดาของสาขาวิชามานุษยวิทยาวัฒนธรรม ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมไว้ว่า "วัฒนธรรมหมายถึง ผลรวมของระบบความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ จริยธรรม กฎหมาย ประเพณี ตลอดจนความสามารถและอุปนิสัยต่างๆ ซึ่งเป็นผลมาจากการเป็นสมาชิกของสังคม" ซึ่งสอดคล้องกับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 ได้ให้คำจำกัดความของวัฒนธรรมไว้ว่า

> "สิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ วิถีชีวิตของหมู่คณะ ในพระราชบัญญัติวัฒนธรรม พุทธศักราช 2485 หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีของประชาชน ทางวิทยาการ หมายถึง พฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่ผลิต สร้างขึ้นด้วยกัน เรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใช้อยู่ในหมู่พวกของตน" (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525 : 746)

พระยาอนุมานราชธน (2516 : 11) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมเอาไว้ในทำนองเดียวกันว่า "วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหรือผลิตสร้างขึ้นเพื่อความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตของส่วนรวม วัฒนธรรม คือ วิถีแห่งชีวิตของมนุษย์ในส่วนรวมที่ถ่ายทอดกันได้เอาอย่างกันได้"

จากการนิยามความหมายของวัฒนธรรมดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมมีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้น คิดขึ้น คนในสังคมให้การยอมรับและปฏิบัติ ซึ่งมีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของคนในแต่ละท้องถิ่นนั้น ๆ

วัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นอาจจะมีความแตกต่างกัน หรือในบางท้องถิ่นอาจจะคล้ายคลึงกัน มีการผสมผสานกัน เพราะโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์มีการติดต่อกับโลกภายนอก ต่างกลุ่ม ต่างชาติพันธุ์ ต่างศาสนา วัฒนธรรมย่อมมีการรับและการถ่ายทอดซึ่งกันและกัน จึงก่อให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรม ดังที่ ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์ (2523 : 4-9) ได้กล่าวถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมของดินแดนภาคใต้สรุปได้ว่า ดินแดนภาคใต้เดิมเป็นที่ตั้งของชนพื้นเมือง

Prince of Songkla University Pattani Campus

พวกนิกริโต เนื่องจากภาคใต้มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ต่อมาจึงมีผู้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ปะปนกับชนกลุ่มเดิมได้แก่ พวกมลายู เขมร มอญ ไทย และจีน เป็นต้น เมื่อมีการติดต่อกับโลกภายนอกมากขึ้นคนเชื้อสายอื่นๆ ก็เข้ามาตั้งถิ่นฐานมากขึ้นจนกลายเป็นชุมชนใหญ่ จึงก่อให้เกิดการสั่งสมวัฒนธรรมต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ประมาณพุทธศตวรรษที่ 6-7 ชาวอินเดียได้เดินทางมาติดต่อค้าขายและได้นำเอาศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ เข้ามาเผยแพร่ด้วย ดินแดนภาคใต้จึงได้รับเอาวัฒนธรรมตามแบบอย่างอินเดียหลายอย่าง และในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน จีน อาหรับ ชวา ก็ได้เดินทางมาค้าขายกับดินแดนทางภาคใต้ จึงทำให้วัฒนธรรมของพวกอาหรับและจีนมีอิทธิพลต่อชนชาวภาคใต้ ดังนั้นวัฒนธรรมภาคใต้จึงมีทั้งแบบดั้งเดิมของชาวพื้นเมือง คือ การนับถือผีสางนางไม้ การนับถือผีบรรพบุรุษและวัฒนธรรมใหม่ที่รับเข้ามา คือ การนับถือศาสนาพุทธ ศาสนาพราหมณ์ ตามแบบอย่างของอินเดีย และนับถือศาสนาอิสลามตามแบบอย่างชาวอาหรับ

ซึ่งสอดคล้องกับที คณะกรรมการประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ (2542 : 27) กล่าวถึงอาณาจักรปัตตานีว่า “อาณาจักรแห่งนี้มีชนหลายเชื้อชาติอาศัยอยู่ร่วมกัน เช่น มลายู ชวา อินเดีย อาหรับ จีน เป็นต้น ไทยติดต่อสัมพันธ์กับต่างประเทศทางด้านการค้าขาย การเจริญทางพระราชไมตรีตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ด้วยเหตุที่กรุงศรีอยุธยาตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะแก่การค้าขายทางทะเลชาวต่างประเทศเหล่านั้น ได้แก่ ชวา จีน อาหรับ อินเดีย และศรีลังกา อาณาจักรปัตตานีจึงกลายเป็นอาณาจักรของการผสมผสานทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนที่มีความแตกต่างกันในด้านวัฒนธรรมดั้งเดิมอย่างหลากหลาย”

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า จังหวัดปัตตานีเป็นพื้นที่ที่มีการสั่งสมวัฒนธรรมต่าง ๆ อย่างหลากหลาย จึงทำให้ปัจจุบัน อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานีมีกลุ่มชนชาวไทยมุสลิม กลุ่มชนชาวไทยพุทธและกลุ่มชนชาวไทยเชื้อสายจีนอาศัยอยู่ร่วมกัน ซึ่งโดยพื้นฐานแล้วทั้ง 3 กลุ่มชนนี้มีความแตกต่างกันทางด้านภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม แต่เมื่อมาใช้ชีวิตร่วมกันบนผืนแผ่นดินเดียวกันมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ย่อมมีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนหรือถ่ายทอดวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน อันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมของทั้ง 3 กลุ่มชน ซึ่งการผสมผสานทางวัฒนธรรมของ 3 กลุ่มชนดังกล่าวส่งผลให้การดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างสันติสุข ต่างก็ยอมรับเกียรติ ศักดิ์ศรี และความมีคุณค่าต่อกันและกัน แม้ว่าต่างกลุ่มต่างก็รักษาเอกลักษณ์ทางศาสนาของตนไว้ แต่จุดประสงค์ร่วมกันคือ การกระทำความดีมีความเป็นอยู่อย่างสงบสุขและช่วยลดความขัดแย้งต่าง ๆ ลงได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าการศึกษาเรื่อง การผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาวไทยพุทธ ชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยมุสลิมในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี เป็นสิ่งที่

Prince of Songkla University Pattani Campus

ควรกระทำอย่างยิ่งเพื่อศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมและลักษณะการผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาวไทยพุทธ ชาวไทยเชื้อสายจีน และชาวไทยมุสลิม ซึ่งผลของการศึกษาจะเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานของรัฐ เอกชน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างความรัก ความเข้าใจ ในชุมชนเมืองปัตตานีเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยทีก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาวไทยพุทธ ชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยมุสลิมในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

2. เพื่อศึกษาลักษณะการผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาวไทยพุทธ ชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยมุสลิมในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาวไทยพุทธ ชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยมุสลิมในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยศึกษาพื้นที่ของอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี จำนวน 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลรูสะมิแล ตำบลบานา ตำบลสะบารัง ตำบลอาเนาะรู ตำบลจะบังติกอ เพราะ ในจังหวัดปัตตานีมีอำเภอเมืองปัตตานีเพียงอำเภอเดียวที่มีผู้นับถือศาสนาที่แตกต่างกันอาศัยร่วมกัน และจากการสัมภาษณ์กำนันและสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้ข้อสรุปตรงกันว่า ประชากรทั้ง 3 กลุ่มคือ ชาวไทยพุทธ ชาวไทยเชื้อสายจีน และชาวไทยมุสลิม ส่วนใหญ่จะแพร่กระจายอยู่ในพื้นที่ตำบลรูสะมิแล ตำบลบานา ตำบลอาเนาะรู ตำบลจะบังติกอ ตำบลสะบารัง ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเฉพาะพื้นที่ 5 ตำบลดังกล่าว

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้จำแนกประเด็นศึกษาไว้ดังนี้

2.1 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ ปัจจัยทางด้านการประกอบอาชีพ ปัจจัยทางด้านลักษณะนิสัย ปัจจัยทางด้านการร่วมชาติพันธุ์ ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี ปัจจัยทางด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน ปัจจัยทางด้านการเมืองการปกครองและปัจจัยทางด้านการศึกษา

Prince of Songkla University Pattani Campus

2.2 ลักษณะการผสมผสานทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย การผสมผสานทางด้านการบริโภคอาหาร การผสมผสานทางด้านภาษา การผสมผสานทางด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย การผสมผสานทางด้านนันทนาการ การผสมผสานทางด้านการรักษาโรคและการผสมผสานทางด้านการแต่งกาย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เก็บรวบรวมข้อมูลที่ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลในส่วนกลาง เช่น สถาบันวิจัยแห่งชาติ หอสมุดแห่งชาติ และจากแหล่งข้อมูลจังหวัดสงขลา เช่น มหาวิทยาลัยทักษิณ สถาบันราชภัฏสงขลา เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย

2. ติดต่อประสานงานกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยจะสำรวจและทำความคุ้นเคยกับกลุ่มตัวอย่างโดยผ่านผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา เจ้าหน้าที่ของรัฐของแต่ละชุมชนซึ่งผู้วิจัยมีความสนิกสนมอยู่แล้ว

3. ดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยผู้วิจัยพยายามเลือกสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ในประเด็นที่จะศึกษาหรือผู้รู้ภายในชุมชนให้มีความหลากหลายกระจายอยู่ทั่วทุกพื้นที่ ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบร่วมวงพูดคุย และสัมภาษณ์เดียวแบบเจาะจงถึงที่บ้าน และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตและถ่ายภาพประกอบ

4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นนี้ผู้วิจัยจะนำข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกตมาวิเคราะห์ และสรุปตามขอบเขตเนื้อหาที่กำหนดไว้ และเพื่อความสมบูรณ์ชัดเจนของเนื้อหา ผู้วิจัยจะเลือกรูปภาพที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่ศึกษามาประกอบการวิเคราะห์

5. นำเสนอผลการศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสาน หมายถึง ปัจจัยต่างๆ ที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมของชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ การประกอบอาชีพ ลักษณะนิสัย การร่วมชาติพันธ์ เทคโนโลยี การใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน การเมืองการปกครองและการศึกษา

ลักษณะการผสมผสานทางวัฒนธรรม หมายถึง ลักษณะการดำเนินชีวิตของชาวไทยพุทธ ชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยมุสลิม เมื่ออาศัยอยู่ร่วมกันในพื้นที่เดียวกันย่อมมีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมของตนเองให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมหรือยืมวัฒนธรรมของกลุ่มอื่นมาใช้ร่วมกับ

Prince of Songkla University Pattani Campus

วัฒนธรรมของตนเองจนเกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมเพื่อสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขและลดความขัดแย้ง

ชาวไทยพุทธ หมายถึง คนไทยที่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี

ชาวไทยเชื้อสายจีน หมายถึง คนไทยที่มีบรรพบุรุษเป็นชาวจีน ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี

ชาวไทยมุสลิม หมายถึง คนไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาวไทยพุทธ ชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยมุสลิม ในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

2. ทำให้ได้รู้ถึงลักษณะของการผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาวไทยพุทธ ชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยมุสลิม

3. เป็นข้อมูลสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการสร้างความรัก ความเข้าใจ ในชุมชนเมืองปัตตานีเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม

คำว่า "วัฒนธรรม" เป็นคำที่ทีความหมายกว้างคำหนึ่ง มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลายลักษณะ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (2546 : 1058) ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า "วัฒนธรรม น. สิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมในการแต่งกาย วิถีชีวิตของหมู่คณะ เช่นวัฒนธรรมพื้นบ้าน วัฒนธรรมชาวเขา"

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2532 : 33) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมทางด้านภาษาไว้คือ คำว่า "วัฒนธรรม" เป็นคำที่มาจากภาษาบาลีและสันสกฤต "วัฒน" (บาลี) หมายถึง สิ่งที่เจริญงอกงาม ความก้าวหน้า "ธรรม" (สันสกฤต) หมายถึง คุณความดี เมื่อนำมารวมกันจึงมีความหมายถึง "คุณธรรมหรือลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม"

ไทเลอร์ (Tyler, 1924 : 97 อ้างถึงใน ยศ สันตสมบัติ, 2537 : 11) เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นบิดาของสาขาวิชามานุษยวิทยาวัฒนธรรม ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมไว้ว่า

Prince of Songkla University Pattani Campus

"วัฒนธรรมหมายถึง ผลรวมของระบบความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ จริยธรรม กฎหมาย ประเพณี ตลอดจนความสามารถและอุปนิสัย ต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลมาจากการเป็นสมาชิกของสังคม"

อานนท์ อาภาภิรม (2525 : 99) ให้ความหมายของวัฒนธรรมในทางสังคมวิทยาไว้ว่า "วัฒนธรรมในความหมายทางสังคมวิทยามีความหมายกว้างกว่าที่ใช้กันอยู่ในการพูดหรือการเขียนทั่วไป สังคมวิทยาถือว่า "วัฒนธรรม" เป็นศัพท์ทางวิชาการ Technical Vocabulary หมายถึง วิถีการดำเนินชีวิต กระสวนแห่งพฤติกรรม และบรรดาผลงานทั้งมวลที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้น ตลอดจนความคิด ความเชื่อ ความรู้"

จำนงค์ อภิวัฒนสิทธ์ และคณะ (2543 : 16) ได้กล่าวถึงความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า "วัฒนธรรม คือ แบบแผนการดำเนินชีวิตของกลุ่มซึ่งสมาชิกของสังคมหนึ่งได้ยึดถือเป็นแบบแผนของชีวิตร่วมกัน วัฒนธรรมจึงเป็นเสมือนเครื่องหมายหรือตราประจำกลุ่มที่คนอื่นเห็นแล้วรู้ได้ทันที เช่น มีภาษา เครื่องแต่งกาย ขนบธรรมเนียมประเพณีที่เหมือน ๆ กัน สำหรับคนในกลุ่มนั้น"

ดำรง ฐานดี (2534 : 30) ได้กล่าวถึงความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า "วัฒนธรรม คือ ทุกสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคม เป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่ในสังคมนั้นยอมรับนับถือและปฏิบัติตาม รวมทั้งเก็บสะสมและถ่ายทอดวิธีการประพฤติปฏิบัตินั้นต่อไปยังลูกหลาน"

Prince of Songkla University Pattani Campus

2. แนวคิดเกี่ยวกับการผสมผสานทางวัฒนธรรม

ความหมายการผสมผสานทางวัฒนธรรม

อเมย์ อี วัตสัน (Emey E. Watson. 1970 : 159) ได้ให้ความหมายของการผสมผสาน (Integration) ไว้ว่า การผสมผสานเป็นกระบวนการทางสังคม ซึ่งมีแนวโน้มในการที่จะประสานและรวมหน่วยงานต่าง ๆ ที่ขัดแย้งกันและแตกต่างกัน ให้เป็นอันเดียวกัน ไม่ว่าหน่วยต่าง ๆ เหล่านั้นจะเป็นบุคลิกภาพบุคคลกลุ่มต่าง ๆ หรือการรวมกันทางสังคมที่ใหญ่กว่ากัน

เกรซ แอล. คอยล์ (อ้างถึงในทิพดี นิมิตรพงศ์ธร, 2547 : 20) กล่าวว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรม หมายถึง การรวมสิ่งต่าง ๆ เข้ามาเป็นสิ่งเดียวที่มีคุณสมบัติแตกต่างไปจากส่วนที่รวมของหน่วยย่อย เช่น การรวมตัวกันของเผ่าต่าง ๆ หรือการรวมรัฐต่าง ๆ เข้าเป็นชาติหนึ่ง ๆ หรือการกลืนกลายอย่างสมบูรณ์เต็มที่ของหน่วยวัฒนธรรมที่แตกต่างกันเพื่อที่จะผลิตวัฒนธรรมเป็นเนื้อเดียวกัน จากการปรับตัวเข้าหากันและกันของลักษณะต่าง ๆ

รพีพรรณ สุวรรณณัฐโชติ (2530 : 31) ได้กล่าวถึงความหมายของการผสมผสานทางวัฒนธรรม สรุปได้ว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรม คือ การที่บุคคลรับเอาวัฒนธรรมของสังคมอื่นมาประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมา การผสมผสานทางวัฒนธรรมจะเกิดขึ้นเมื่อวัฒนธรรมต่างสังคม

กระทบกันหรือเมื่อสมาชิกของวัฒนธรรมหนึ่งติดต่อเกี่ยวข้องกับสมาชิกของอีกวัฒนธรรมหนึ่งมาเป็นเวลานานแล้วเกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงนี้จะเป็นไปอย่างช้าหรือเร็วเพียงใด ขึ้นอยู่กับการผสมผสานของวัฒนธรรมทั้งสองว่าจะมีมากน้อยหรือมีความรุนแรงเพียงใด

กาญจนา แดงมณี (2541 : 19-20) ได้ให้ความหมายของการผสมผสานไว้ว่า การผสมผสานหมายถึง การรวมหน่วยที่แยกกันเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกลายเป็นสิ่งที่รวมใหม่ขึ้นมา ซึ่งมีลักษณะแตกต่างไปจากผลรวม ซึ่งเกิดจากการบวกสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เช่น กลุ่มคนซึ่งมีความสามัคคีร่วมมือกันเป็นอย่างดี เรียกว่า มีการบูรณาการรวมหน่วยสูง ย่อมทำงานได้ผลรวมทั้งหมดมากกว่าผลรวมของผลงานที่สมาชิกแต่ละคนแยกกันทำ หรือการรวมเผ่ากันของชนเผ่าต่าง ๆ หรือชนชาติต่าง ๆ เข้าเป็นประชาชาติเดียวกัน ย่อมเกิดพลังซึ่งยิ่งใหญ่กว่าที่แสดงออกตามตัวเลขของจำนวนประชากรที่มารวมกัน ดังนั้นวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นเนื่องจากการผสมกลมกลืนของชนเหล่านี้จะมีคุณลักษณะใหม่เป็นของตนเองขึ้นมาและส่วนของวัฒนธรรมใหม่นี้จะมีความแนบชิดเข้าด้วยกัน ทั้งนี้ต่างกับการเอาวัฒนธรรมรวมกันอย่างธรรมดา

สุพจน์ แสงเงิน (2542 : 69) ได้กล่าวถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรมไว้ว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรมคือการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม คือเมื่อกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมต่างกันได้ติดต่อสัมพันธ์กัน จะมีการแพร่กระจายและมีการรับวัฒนธรรมกันขึ้น มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย เช่น ชาวไทยมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับชาวจีนจึงรับเอาคำศัพท์ในภาษาจีนหลายคำมาใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนคนจีนจะหันมาพูดภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารกัน

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม

ณรงค์ เส็งประชา (2539 : 84) ได้กล่าวถึงปัจจัยการผสมผสานทางวัฒนธรรม สรุปได้ว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ การเปลี่ยนแปลงของประชากร การอยู่โดดเดี่ยวและการติดต่อกัน ระบบชนชั้น ทัศนคติและค่านิยม การเล็งเห็นความจำเป็น นโยบายของผู้นำในสังคม ระดับความรู้และเทคโนโลยี ความล้าหลังทางวัฒนธรรม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางอุดมการณ์

สุทธิพงศ์ พรหมไพจิตร และคณะ (2520 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านศาสนา อิทธิพลของศาสนาทุกศาสนาทำให้ประชาชนมีโลกทัศน์ที่แคบในแง่ของการเชื่อถือว่าศาสนาของตนเองเป็นศาสนาที่ดี ดูถูกศาสนาอื่น ๆ นำเอาเรื่องศาสนามาเป็นข้อกำหนดแบ่งแยกความเป็นมนุษย์ชาติ กล่าวคือ มีความคิดว่า คนที่ไม่นับถือศาสนาเดียวกัน มิใช่

Prince of Songkla University Pattani Campus

พวกเดียวกัน จึงขาดความร่วมมือ ขาดความเข้าใจ ก่อให้เกิดปัญหาขัดแย้งทางสังคม แต่โดยข้อเท็จจริงทางราชการได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมในด้านต่าง ๆ แก่ทุก ๆ ศาสนา

2. ปัจจัยด้านการศึกษา การศึกษาที่ไม่สูงเท่าที่ควรทำให้เกิดปัญหาในด้านความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันได้

3. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ความด้อยทางเศรษฐกิจ ที่มาจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น ปัญหาทางการเมือง การเพิ่มประชากร การสูญเสียแรงงานระดับสูงให้กับภาคอื่น ๆ มีแต่แรงงานระดับต่ำในท้องถิ่น-ภาคใต้ เป็นต้น

4. ปัจจัยด้านการเมือง ขึ้นอยู่กับนโยบายที่รัดกุม ซึ่งกำหนดโดยคำนึงถึงสภาพสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และการให้ความร่วมมืออย่างจริงจังของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายด้วยการทำงานอย่างเสียสละ ปัญหาต่าง ๆ จึงจะลดลงได้

5. ปัจจัยด้านการพัฒนาสังคม การพัฒนาสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นเรื่องที่รัฐบาลควรให้การสนับสนุนเป็นอย่างมาก เพราะสภาพทางภูมิภาคห่างไกลจากเมืองหลวง และอยู่ใกล้กับประเทศมาเลเซีย ที่สภาพวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน ดังนั้นปัจจัยที่สามารถดึงจิตใจของประชาชนให้กลับมาได้คือการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น เช่น การพัฒนาด้านการศึกษา เศรษฐกิจ เป็นต้น

โรบิน เอ็ม วิลเลี่ยม จูเนียร์ (Robin M. Williams, Jr. 1960 : P 547) ได้กล่าวถึงปัจจัย 5 ประการ ที่ทำให้การยึดเหนี่ยวและรักษาระเบียบแบบแผนในสังคม อันก่อให้เกิดการผสมผสานกัน คือ

1. ความจำเป็นที่ต้องพึ่งพาอาศัยระหว่างกัน เพื่อการบรรลุถึงจุดมุ่งหมายของบุคคล

2. ความรู้สึกว่าถูกบังคับจากภายนอก จะเป็นตัวลดศักยภาพของขอบเขตภายในสังคม ซึ่งได้แยกออกเป็นกลุ่ม ๆ และมีแนวโน้มจะสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวขึ้นมาในช่วงเวลาฉุกเฉิน

3. การมีเอกลักษณ์ที่ซ้อนกันอยู่ และความเป็นสมาชิกภาพในหลาย ๆ กลุ่มจะเป็นตัวช่วยผสมผสานในการทำหน้าที่

4. ความเชื่อที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย หรือหลักการขั้นพื้นฐานซึ่งจะใช้เป็นวิธีการทั่ว ๆ ไป สำหรับควบคุมสมาชิกในสังคม

5. การมีความสนใจหรือประโยชน์ร่วมกัน เป็นพื้นฐานของความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ของการทำหน้าที่ในสังคมที่ซับซ้อนในปัจจุบัน จะต้องมีการกำหนดเกี่ยวกับโครงสร้างและเทคนิคของการกระทำ ซึ่งจะต้องร่วมมือพึ่งพาอาศัยกันและกัน และเป็นการขจัดความขัดแย้ง

ไพศิษฏ์ พงศ์ทองเมือง (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การประสมประสานทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยมุสลิมกับชาวไทยเชื้อสายจีน ในเกาะสาหร่าย อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล โดยมีวัตถุประเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประสมประสานทางวัฒนธรรม

Prince of Songkla University Pattani Campus

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประสมประสานทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยมุสลิมกับชาวไทยเชื้อสายจีนในเกราะสาหร่าย มี 7 ประการ ได้แก่ ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ ปัจจัยทางด้านการศึกษา ปัจจัยทางด้านการเมืองการปกครอง ปัจจัยทางด้านการ่วมชาติพันธุ์ ปัจจัยทางด้านอาชีพ ปัจจัยทางด้านการใช้สาธารณูปโภค และปัจจัยทางด้านความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ส่วนลักษณะการประสมประสานทางวัฒนธรรมที่สำคัญมีอยู่ 5 ประการ ได้แก่ ด้านการบริโภค ด้านการแต่งกาย ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการรักษาโรคและด้านการละเล่น

Prince of Songkla University
Pattani Campus